

STUDIU

Cula Cernătescu

Cernătești, județul Dolj

Asociația Mereu pentru Europa · Craiova, 2016

Studiu realizat în cadrul proiectului „Green School Education as a Promotion of Sustainable Use of Cultural and Natural Heritage and Resources”, cod 15.2.1.001, cofinanțat de Uniunea Europeană prin Fondul European de Dezvoltare Regională, în cadrul Programului Interreg V-A România–Bulgaria.
Conținutul acestui material nu reprezintă în mod necesar poziția oficială a Uniunii Europene.
www.mpe.ro

Dacă porneşti din Craiova spre nord-vest, după ce ieşi din comuna Breasta, urmează un drum printre dealuri care pare să ducă nicăieri. După vreo 25 de kilometri apare şi localitatea Cernăteşti, şi după ce mai străbaţi alţi câţiva km, undeva pe partea dreaptă, se află una dintre puţinele cule care au rămas în picioare în judeţul Dolj. Este, de altfel, singura cula care se află într-o stare mai bună şi care se poate vizita. Şi asta pentru că, ultima moştenitoare a familiei Cernătescu, Jeana Ghica Cernătescu-Suculescu, a donat-o comunităţii împreună cu o sumă mare de bani care să fie folosiţi pentru renovarea clădirii.

Ultimele reparaţii au fost făcute în 1997, când s-au sărbătorit 400 de ani de atestare documentară a comunei, şi în 1999, an în care s-a stins din viaţă şi ultima descendentă a familiei Cernătescu. Ea a fost adusă din Belgia şi înmormântată alături de strămoşii ei, lângă Biserica Sf. Nicolae din Cernăteşti, pe care tot ei au înălţat-o în anii 1820-1827.

Scurt istoric

De când datează cula nu se ştie cu exactitate. Pornind de la faptul că satul figurează în documente din secolul al XVI-lea, tradiţii orale bazate pe genealogii şi etimologii, împing şi construcţia culei în timpul domniei lui Mihai Viteazul, din a cărui oaste a făcut parte „generalul de sabie”, Cernat, devenit ulterior spătar.

Mai verosimilă e datarea culei în secolul al XVIII-lea, fiind construită de familia boierilor Cernăteşti. De fapt, istoria locului consemnează faptul că încă din secolul XIV, din porunca domnitorului Mircea cel Bătrân, aici a fost ridicată o construcție militară de către viteazul Dimitrie Cernat. Din 5 octombrie 1597, din vremea lui Mihai Viteazul, datează prima atestare documentară a localităţii, prin care „Cernăteștiul din Dolj este închinat prin poruncă domnească Sfintei Mânăstiri de la Stăneşti”.

În imediata apropiere a culei, se află școala Petrache Cernătescu, cel care a fost inițiatorul învățăturii de carte și întemeietorul școlii din Cernătești în anul 1837.

Fiecare sat ce compune comuna Cernăteşti are povestea lui, fie că este vorba despre Corniţa, Rasnic, Ţiu sau Cernăteşti. De exemplu, satul Cernăteşti se numea Bucur, în secolul al XIV-lea, apoi în secolele XV-XVI, s-a numit Trestenic.

Din documente reiese că la prima reformă administrativă a Ţării Româneşti, aceasta era prima şi singura aşezare pe drumul dintre Drobeta Turnu Severin şi Craiova. Pe atunci, locuitorii trăiau pe familii în bordeie, în locuri izolate. Cea mai numeroasă aşezare era în punctul Trestenic, o vâlcea situată la miază-zi de satul de azi.

Se cunoaşte că în secolul al XIII-lea, negustorii din târguşorul Cerneţ (pe atunci capitala judeţului Mehedinţi) adunau produse de la băştinaşii din zonă, ducându-le apoi în Imperiul Austro-Ungar. Aceşti negustori ambulanţi, pentru a-şi uşura munca de colectare a produselor, îşi făceau câte o locuinţă stabilă unde să se prezinte vânzătorii. Primele aşezări s-au format la sud de pârâul Obedeanca, de la poalele dealului, pe platoul Trestenic, până în vârful celuilalt deal, practic în jurul culei de astăzi. Negustorii erau cunoscuţi cu numele de botez şi cu numele localităţii de unde veneau. Un astfel de negustor, stabilit înainte de 1500, în fosta aşezare Trestenic, devenit şi crescător de animale, e cunoscut Dimitrie Cernat. Staulul lui de vite era pe Dealul Cernat, al cărui nume îl poatră şi astăzi.

Oamenii acestor locuri aveau bordeie sau case din bârne de stejar, acoperite cu coceni, trestie şi paie. În mijlocul satului era biserica şi cimitirul. În 1593, turcii au dat foc la sat şi la biserică.

Din cauza deselor atacuri ale turcilor, a apărut necesitatea construirii unor case fortificate. În regiunile de dealuri ale Olteniei există un astfel de tip de construcţii caracteristice zonei şi oarecum unice în România, denumite cule. Termenul de culă provine din limba turcă de la cuvântul *kule*, care înseamnă turn.

Este evidentă deci semnificaţia militară iniţială a acestor edificii. Culele sunt construcţii specifice secolelor XVIII şi XIX, apărute ca o necesitate firească pentru a

oferi protecție. În esenţă, ele erau destinate a fi locuinţe ale boierilor, construite în vederea apărării avutului şi vieţii membrilor familiilor acestora împotriva invaziilor întreprinse de grupurile de jefuitori otomani, veniţi din sudul Dunării, dar și împotriva haiducilor sau a altor cete de atacatori, în acele vremuri tulburi. Aceste case special construite pentru a fi greu de cucerit, ridicate în zone strategice, jucau practic rolul unor fortificații militare care sporeau influența boierilor și le ofereau un avantaj militar în desele conflicte locale. Pe lângă funcţia sa de locuință, cula era o construcţie care îl apăra pe proprietar nu numai de primejdia din afară, ci şi de răzmeriţele posibile ale propriilor supuşi de pe moşie. Din această cauză, în jurul celor mai multe cule terenul era defrişat, pentru a nu permite apropierea atacatorilor fără să fie observați.

Totuşi, cula Cernătescu nu era stingheră, ci făcea parte din ansamblu de construcţii al curţii Cernăteştilor, clădiri ce apar în fotografiile făcute înaintea Primului război mondial.

Prezentare generală

De regulă, culele aveau o formă de turn cu 2-3 etaje, fiind prevăzute cu metereze de unde se putea trage cu armele în orice parte a curţii. Deși cule s-au construit în aceeaşi epocă şi în Serbia, şi în Albania, cele din România au o caracteristică arhitectonică aparte, care le imprimă și o calitate estetică deosebită: pridvorul sau cerdacul. Iscusiţii meşteri populari care le-au construit au ştiut să le împodobească cu acest element arhitectonic unic, care, plasat la ultimul etaj, dă farmec și echilibrează întreaga faţadă. Cula de la Cernăteşti are cerdacul integral de lemn, situat în consolă, la partea de sus a faţadei. Balustrada cerdacului se împarte în deschideri egale, despărţite prin stâlpi de lemn. Acoperişul, cu pantă accentuată, este de lemn, cu învelitoare de şindrilă.

Accesul în culă se făcea printr-o uşă masivă, care, în caz de asalt, se putea bloca din interior cu mai multe grinzi. Pe fațada principală sunt două intrări, o ușă cu două canaturi masive de stejar spre scara ce urcă la primul nivel și alta la fel de masivă și iscusit zăvorâtă a beciului cu metereze înguste. În clădire sunt anumite locuri din care poţi vedea în exterior, fără ca din afară să te vadă cineva.

Structura de rezistenţă este închegată din zidărie de cărămidă şi din grinzi de stejar. Grosimea zidurilor scade dinspre parter (85 cm) spre şarpantă (50-60 cm). Pe fiecare nivel se află câte două încăperi. La parter sunt beciul şi sala de intrare cu scara. În beci s-au păstrat patru firide adânci şi doză metereze evazate.

Declarată monument istoric de interes naţional, în anul 2000, Cula Cernătescu este, în acelaşi timp, şi de interes cultural deoarece, în anul 1972, aici s-a înfiinţat un muzeu. Câţiva profesori şi învăţători, oameni cu suflet, cu dragoste pentru satul lor, au adunat diverse obiecte şi unelte vechi din zonă pentru a face un muzeu. Profesorul Nicolae Pîrvănescu a realizat mai întâi un punct muzeistic la şcoala din sat, apoi a mutat totul în culă.

La parter, practic în beciul culei, sunt expuse unelte și obiecte vechi privind principalele ocupații ale locuitorilor din satele din zonă, legate în special de agricultură. Sunt unelte tradiţionale vechi de zeci sau chiar sute de ani, care au aparţinut celor din sat. Un loc aparte îl ocupă plugul, poate cel mai prețios obiect dintr-o gospodărie, precum și multe alte lucruri legate de stupărit.

Tot aici mai descoperim un ochi în zid, ca o fereastră. E camera secretă în care îşi ascundea averea boierul în cazul vreunui atac.

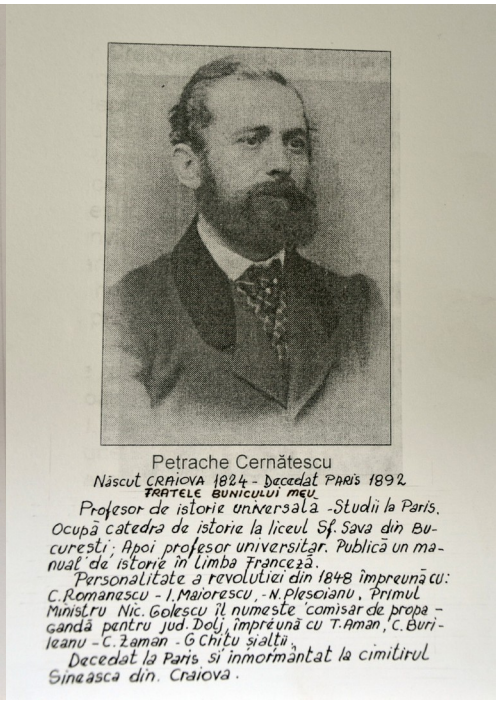
Urcând pe scările de lemn și trecând pe sub bolțile arcuite, ajungi la etajul 1, unde descoperi ale piese de muzeu: monede vechi, primul clopot al şcolii, o gamă diversă de obiecte legate de viața spirituală, culturală și socială a clasei burgheze din secolul trecut, și de cea a familiei Cernătescu, în special. Sunt expuse tablouri, efecte militare, documente, cărți vechi. Arme folosite în conflictele vremii, efecte militare, uniforme purtate chiar de către membrii familiei Cernătescu, o colecție de monezi și bancnote, obiecte de scris, toate aceste ne poartă într-o lume dispărută astăzi, dar care rămâne un reper moral și istoric important pentru această zonă.

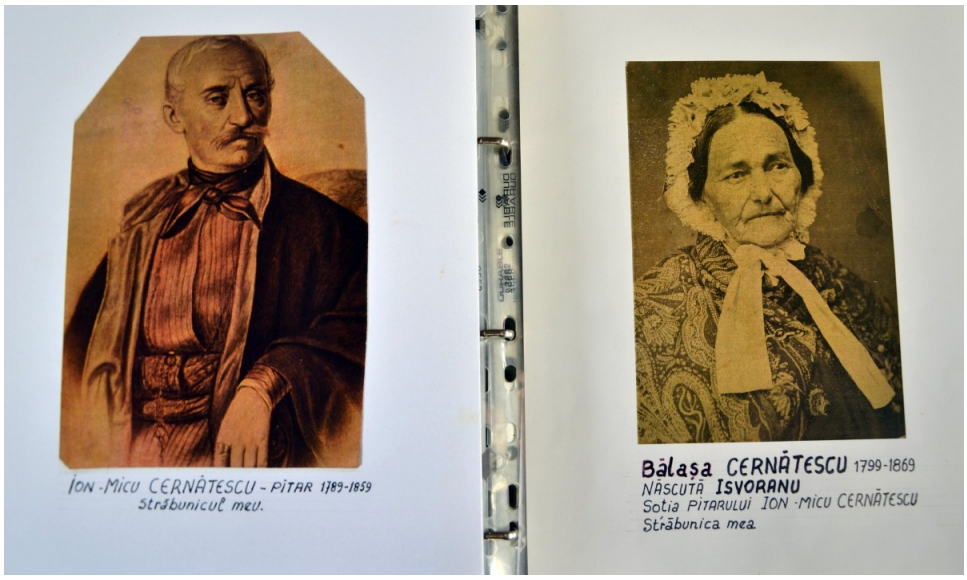
Ultima descendentă a familiei Cernătescu a realizat un album de familie cu fotografii ale ultimelor generaţii de „Cernăteşti”. Din pozele vremii și din articolele de ziar ne privesc cei mai importanți membrii ai acestei familii care a dat României oameni politici, miniștrii, procurori, ofițeri, bancheri, oameni de afaceri, artiști de renume mondial, cu toții persoane de o excepțională valoare umană și cu un grad ireproșabil de probitate morală.

Ultima descendentă a familiei Cernătescu

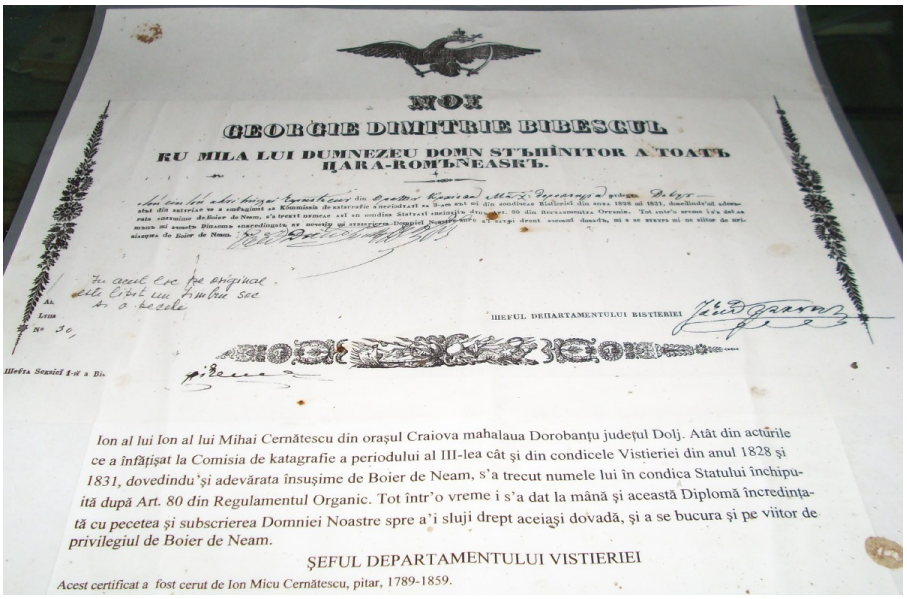

Întemeietorul şcolii din Cernăteşti

Cele mai vechi fotografii din albumul Jeanei Cernătescu

Interesante sunt cele 2 plăci care reprezintă mărturiile legate de înființarea școlii de la Cernătești, împreună cu Cooperativa Școlară din timpul Regatului, din anul 1935. Putem răsfoi câteva cărți vechi, scrise în limba slavonă, cu tematică în general religioasă, editate la jumătatea secolului 19. Tot aici există câteva documente istorice care dovedesc menționarea acestei zone, unul emis de Mihai Viteazul în 1597 și altul de către domnitorul Grigore Bibescu. Se poate studia şi arborele genealogic al familiei Cernătescu, începând cu Mihai Balica Cernătescu, spătar „pe la 1700”.

NOI
GEORGIE DIMITRIE BIBESCUL
RU MILA LUI DUMNEZEU DOMN STĂPÎNITOR A TOATĂ ȚARA-ROMÂNEASCĂ.

Ion al lui Ion al lui Mihai Cernătescu din oraşul Craiova mahalaua Dorobanţu judeţul Dolj. Atât din actûrile ce a înfăţişat la Comisia de katagrafie a periodului al III-lea cât şi din condicele Vistieriei din anul 1828 şi 1831, dovedindu'şi adevărata însuşime de Boier de Neam, s'a trecut numele lui în condica Statului închipuită după Art. 80 din Regulamentul Organic. Tot într'o vreme i s'a dat la mână şi aceastâ Diplomă încredinţată cu pecetea şi subscrierea Domniei Noastre spre a'i sluji drept aceiaşi dovadă, şi a se bucura şi pe viitor de privilegiul de Boier de Neam.

ŞEFUL DEPARTAMENTULUI VISTIERIEI

Acest certificat a fost cerut de Ion Micu Cernătescu, pitar, 1789-1859.

Tot la primul nivel se găsesc şi fosile de animale care au trăit în zonă cu 1-5 milioane de ani în urmă şi, mai ales obiecte şi documente care atestă prezenţa neîntreruptă a oamenilor pe aceste meleaguri.

La etajul al doilea s-a reconstruit cu multă migală un interior de casă țărănească cu obiecte originale donate de oameni ai satului.

Prima cameră este odaia de dormit, unde există un pat, perne, scoarțe și covoare cu motive oltenești specifice, haine croite în gospodărie, diverse alte țesături și obiecte brodate, dar și un război de țesut. Din dormitor nu aveau cum să lipsească icoanele, pictate în stil tradițional - naiv, ca o dovadă a importanței credinței și a obiceiurilor creștine în viața cotidiană din epoca respectivă.

Război de ţesut

Maşină de tras borangic

Cea de-a doua cameră este cea destinată pregătirii hranei și servirii mesei. Vatra cu ogeac, unde se făcea focul și se cocea pâinea, diverse vase de pământ, masa rotundă în jurul căreia sunt așezate câteva scăunele, sunt reperele cotidiene ale existenței locuitorilor zonei. Obiecte de lemn, cum sunt lingurile de diferite mărimi și forme, farfurii și blide de ceramică și de lut, ulcioare, fiare de călcat, toate acestea se

regăseau într-o gospodărie din secolul trecut, fiind doar câteva dintre obiectele păstrate cu sfințenie în acestă sală din muzeu.

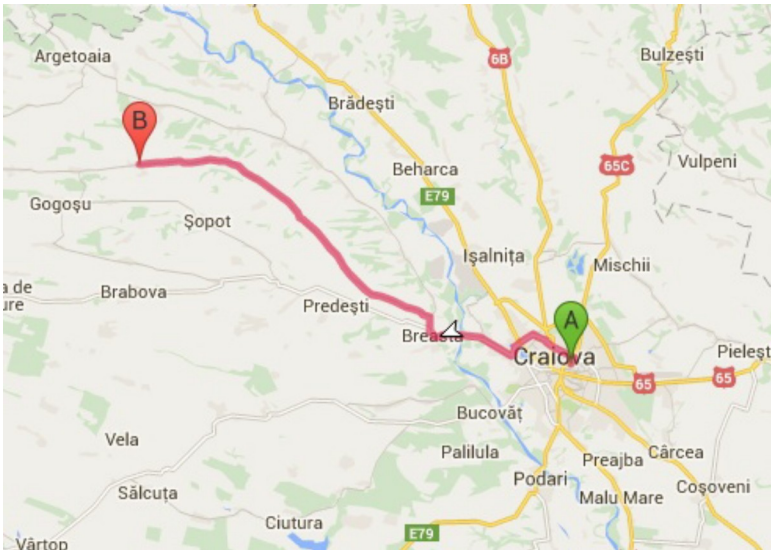
O privelişte deosebită ni se deschide odată cu ieşirea în pridvorul casei. De aici se putea observa întreaga panoramă a zonei, iar ceea ce ni se pare nouă astăzi ca fiind un prilej de a admira împrejurimile şi natura, era în trecut o chestiune de mare importanță strategică, acesta fiind locul unde şedea boierul şi supraveghea cu strășnicie orice mișcare suspectă din zonă.

Muzeul a trecut recent în administrarea Muzeului Olteniei din Craiova, iar din 2016, cula va fi reabilitată cu fonduri europene, în cadrul unui proiect mai amplu ce vizează şi Cula Grecescu din Brabova.

Localizare

Adresa: comuna Cernăteşti, sat Cernăteşti, jud. Dolj

Modalităţi de acces

Dinspre Craiova – Se merge pe DJ606, iar la ieşirea din comuna Breasta se continuă pe DJ606B pe drumul către Argetoaia, iar la prima bifurcaţie se merge către stânga până în Cernăteşti (35 km)

Dinspre Dr. Turnu Severin sunt trei posibile rute, dar cea mai scurtă are 105 km. Din E70/DN6, după Stehaia, la ieşirea din Jugastru se face dreapta şi se intră pe DJ606C, se trece prin Argetoaia şi se continuă până în comuna Greceşti, de unde se virează la stânga pe DJ606B şi se ajunge la Cernăteşti.

Posibilităţi de cazare şi masă în zonă

Din păcate, în apropierea culei nu există posibilităţi de cazare şi masă. Se recomandă locuri din Craiova.